

СМОК

(есе)

Бях отишъл сам на вилата и още щом пуснах котарака Арчи от колата, той дотърча отпред под липата и взе да се търкаля като магаренце в нападалите жълти тичинки от цветчетата. В миг внезапно стана и се наосторожи, насочил очи напред към кладенеца. Погледнах натам, но нищо не видях. Приблжих и зърнах през процепа на тенекиите, които покриват отвора на кладенеца, сиво змийско тяло - доста дебело, може би колкото детска ръка.

Не мразя змиите, макар да не ги обичам. Презирам хората, които ги трепят, само защото Бог ги е наказал да пълзят, вместо да вървят. Отровни, както съм споменавал, в България има само два вида, но и те хапят, само ако бъдат нападнати или раздразнени.

Въпреки това реших да прогоня змията, за да не се учи да се крие под капациите на кладенеца, тъй като често го ползвам вместо хладилник. Взех машината и ватраля от камината и тръгнах към кладенеца. Успях да притисна с ватраля дебелото сиво тяло, но яката змия се изплъзна и излезе върху ламарините. Арчи естествено веднага довтаса и въпреки виковите ми да бяга, гледаше любопитно от половин метър разстояние.

Змията беше смок - едър екземпляр, дълъг поне метър и нещо, с малка продълговата главичка и жълта гушка, а отгоре гърбът му бе сив, с едри, твърди люспи. Към средата на тялото смокът беше дебел колкото детска ръка. Изплъзнал се от ватраля и машината, с които исках да го задържа, той, щом зърна Арчи, се изправи с позата на кобра с предната част на тялото си и с широко, стори ми се парадоксално широко отворена уста, се опита да „клъвне“ котарака, но той пъргаво отскочи. И да беше го клъвнал, нищо, защото ухапването му е равносилно на това, да те ухапе риба, но страхът е по-голям. В края на краищата смокът се шмугна под капациите на кладенеца и после, щом ги магнах дълго се вирах, но не го видях. Беше се скрил.

Пуснах с въженце в кладенеца касетката с няколко бири и храната на Арчи, та да са на хладно (температурата на водата и зиме, и лете е 10⁰C) и забравих за смока. Когато на другия ден по обяд отидох да си извадя бутилчица „Каменица“, видях, че на дъното на кладенеца, отстоящо на 4 м от повърхността, плува дебел клон дърво. Как ли е паднал, помислих си, като има ламаринен капак, и се опитах да го извадя с помощта на касетката за бира.

Какво бе учудването ми, когато „клонът“ се размърда и от водата се показва малката глава на смока. Какво правеше той във водата? Да не би да е водна змия? И как ще живее в тази студена вода? По-вероятно е да е паднал долу, когато вчера го подгоних. В това се уверих, когато се загледах внимателно надолу и видях безуспешните опити на нещастното животно да пролази нагоре по бетонните пръстени, но тялото му се свличаше безпомощно надолу, защото вероятно бе започнало да се вкочанява от студената вода. (Помня, че когато се налагаше да слеза долу, за да извадя някоя изпаднала от касетката бира, не можех да издържа повече от минута в студената вода - краката ми измръзваха). В своите безплодни опити животинката изглеждаше толкова нещастна, че реших да ѝ помогна.

Взех един дълъг прът с който брусех орехи, заковах в края му един голям пирон под остър ъгъл, така че да се получи ченгел, после бавно го спуснах долу. Подпъхнах го под дебелото тяло и бавно го вдигнах нагоре. Тялото на смока се бе закачило, но

изглежда не в център на тежестта, защото започна да се изхлузва. Тогава змията направи отчаяно движение с глава и се прехвърли през пръта, така че направи клуп около него - сама си помогна. Бавно започнах да го издигам нагоре, докато най-сетне нещастното животно бе на нивото на очите ми, на не повече от метър от мен. Побързах да го изнеса встрани от кладенеца, защото се опасявах, че излезе ли на открито, ще се откачи от пръта, но животинката бе така изплашена и вероятно толкова премръзнала, че само ме гледаше със своите ситни като мъниста черни очички и често-често вадеше раздвоеното си езиче, сякаш да ми благодари.

Под съпровода на котарака го понесох към долния край на парцела с намерение да го оставя колкото се може по-далеч от вилата и докато вървях надолу с дългия прът и увития около него смок, го съзерцавах с нескрито удивление. Беше прекрасен екземпляр! Много красив! Вероятно от страха или от изживения ужас жълтото под гушката му бе станало почти оранжево и преливаше в лимонено до бледожълто надолу към корема. Тежеше доста, едва го удържах на пръта - сигурно имаше два-три килограма.

Докато вървях надолу, му говорех. Уверен съм, че змиите разбират - по телепатия може би, защото според науката май са глухи. „Слушай сега, мой човек, дай да се разберем – рекох му! – Ще ти запазя живота, но обещай ми, че повече няма да идваш горе на вилата да плашиш женорята и децата (казано по боримечковски). И да не ме забравиш! Да не забравиш, че съм ти спасил живота! Знам, че вие, змиите сте благодарни от хората. Я виж, какъв си хубавец! Колко мишки си изял, за да станеш такъв голям? Сега ще те пусна на полянката на припек да се стоплиш и после можеш да се шмугнеш в храстите на стария път за Царево, но нагоре да не идваш!”

Опрях пръта в топлата земя и смокът бавно се свлече от него. Продължаваше да си вади често-често езика от устата, може би от страх, и невярващ се плъзна бавно по сухата трева. Нямаше сили да избяга - премръзнал бе, горкият. Арчи с интерес го наблюдаваше. Едва сега, когато се опъна с целия си ръст, прецених, че беше по-дълъг от метър, доста по-дълъг. Погледах го още минута-две, щракнах му една снимка и бавно тръгнах нагоре.

Откъм бунгалото си се зададе комшията шофьорът Гошо, който, щом ме видя, запита с интерес: „Де го премаза тоя смок? Я от гъ го дябна да го прямажа, ама той все ми бяга!“ Защо да го премазвам, отвърнах му, просто го пуснах далече от вилата - нека си живее... „Не го премаза? И го пусна жив? – не можеше да повярва Гошо. – Ми шо?“ „А защо да го убивам, той не хапе, а лови мишки...“

Гошо ме загледа с отчаяние и дори с презрение и запита: „Ти да не си от нява, екологичните?“ От тява съм, потвърдих. „Де е смокът да пода да го прямажа!“ – закани се Гошо и тръгна с един прът надолу. „Няма да го найдеш – отвърнах му – пуснах го в нява къпини под шосето...“ „Глей, глей ти, загубен чувяк, да поде да пусне гадината в къпините!...“

Вървах нагоре по пътеката към вилата и си спомних как покойният вече вълшебник на думите Николай Хайтов разказваше веднъж по телевизията как се разхождал нейде из Родопите, срещнал един овчар и дълго си говорили за красотите на природата. Като седнали да си починат на една полянка, малко гущерче изпълзяло и застанало на припек на камъка наблизко. Хайтов го съзерцавал с трепет и възхищение, а овчарят протегнал гегата и с един удар го премазал. „Защо го уби?“ – викнал възмутен Хайтов. „А той защо шава?“ – отвърнал невъзмутимо овчарят. Страхотна философия! „Той защо шава!“

Чудя се сега как би реагирала жена ми, ако беше тогава там и какво ще каже, като прочете тези редове, но мисля при първото ни отиване на вилата да ѝ разкажа тази случка. Така, задочно предадена, е по-лесно да бъде възприета, но съм уверен, че никога повече няма да бръкне под тенекиите на кладенеца (тя и преди толкова бъркаше – все аз правя това).

По-малко се чудя за реакцията на сина ми – той мълчаливо би ме подкрепил, но се съмнявам, че би тръгнал като мен да вади смока с прът – по-скоро би го оставил да се спаси сам, а той нямаше да успее – щеше да загине и да вмирише водата (не крия, че това беше един от мотивите да му спася живота).

Чудя се каква би била реакцията на сестра ми, защото не зная дали мрази змиите и дали би подала спасителния прът? За съпруга ѝ не се съмнявам – помня как веднъж видяхме един смок-стрелец и възкликна: „Какъв красавец!“ А друг път търпеливо дебна една отровна пепелянка, докато ѝ направи хубава снимка. После ме помоли да я пусна далече в храстите.

Мисля, че с отношението си към животните човек показва доколко е човек.

Бургас, 2005 г.